

Advies over het voorstel van decreet houdende wijziging van het Kunstendecreet

Op 5 april 2018 ontving de SARC van de heer Bart Caron, voorzitter van de Commissie Cultuur, Jeugd Sport en Media van het Vlaams Parlement, een adviesvraag over het voorstel van decreet houdende wijziging van het decreet betreffende de ondersteuning van de professionele kunsten van 13 december 2013 (hierna: Kunstendecreet). De Sectorraad Kunsten en Erfgoed besprak het voorstel van wijzigingsdecreet op zijn vergadering van 24 april 2018.

Situering

Op 13 december 2013 werd een nieuw Kunstendecreet bekrachtigd door de Vlaamse Regering. In 2016 werd dit decreet voor wat betreft de werkingssubsidies voor het eerst toegepast. Nadat de cyclus voor een eerste maal doorlopen was, werd door het Departement CJM en de Adviescommissie Kunsten een brede gecoördineerde evaluatie uitgevoerd. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed leverde een bijdrage tot die evaluatie met een advies op eigen initiatief¹.

De evaluatie resulteerde in een aantal verbetervoorstellen die werden uitgewerkt in een conceptnota die op 22 december 2017 op de Vlaamse Regering werd gebracht. Deze conceptnota werd vertaald naar een regelgevend kader, wat als voorstel van decreet in het Vlaams Parlement wordt ingediend.

Advies

1. Algemene indruk

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed is erg tevreden met het voorstel van wijzigingsdecreet. Hij vindt het positief dat er wordt ingezet op een gevoelige verbetering voor de strategische visienota en de landschapstekening en dat er aandacht gaat naar een kennisverhoging van de beoordelaars. De sectorraad is ook zeer tevreden met de afschaffing van de jaarlijkse actieplannen, de invoering van hoorzittingen en de overstap naar mandaatfuncties in de kunstinstellingen.

¹ Advies van de SARC-Sectorraad Kunsten en Erfgoed van 13 januari 2017 n.a.v. de evaluatie van het Kunstendecreet: https://cism.be/sarc/SR_ke/adviezen/20170113-advies-evaluatie-Kunstendecreet.pdf

Bij een aantal punten heeft de Sectorraad Kunsten en Erfgoed evenwel nog enkele bedenkingen, o.m. bij de precieze invulling van de landschapstekening, bij het verdwijnen van een apart zichtbaar zakelijk advies, de wijzigende rol van de administratie, de competenties van de beoordelaars, de afschaffing van de verhaalprocedure en de verschuiving van de beslissingsdatum.

2. Voorgestelde wijzigingen

2.1. Een meer kwantitatief onderbouwde landschapstekening en strategische visienota

(Artikels 4 en 13 van het wijzigingsdecreet)

Er wordt in art. 7 van het Kunstendecreet expliciet toegevoegd dat er aandacht moet zijn voor afstemming van het voorontwerp van beslissing met de strategische visienota.

Daarnaast wordt de bijdrage van het Kunstensteunpunt aan de opbouw van de strategische visienota (m.a.w. de landschapstekening) meer gedetailleerd omschreven met o.m. vermelding dat de landschapstekening zowel kwalitatieve als kwantitatieve gegevens bevat.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vindt het positief dat er gestreefd wordt naar meer afstemming en dat er stappen ondernomen worden om tot een betere landschapstekening te komen. De sectorraad vraagt om daarbij aandachtig te zijn dat de landschapstekening enkel de werkelijkheid 'as is' op een objectieve manier zou weergeven, en hij geen voorstellen voor de ideale of toekomstige situatie zou bevatten.

2.2. Anders dossiergebonden adviseren: een andere verhouding tussen artistiek en zakelijk advies

(Artikels 8, 10, 11, 14, 15, 28, 29, 31 en 33 van het wijzigingsdecreet)

Het autonoom zakelijk advies van de administratie wordt hervormd. Er zal niet meer gewerkt worden met aparte zakelijke en artistieke adviezen, maar met één omvattend advies van de beoordelingscommissies waar het zakelijk criterium in is inbegrepen. De administratie zou daarbij slechts een voorbereidende en ondersteunende rol spelen.

Ook zal er geen adviesbedrag meer worden meegegeven. De commissies zullen enkel nog een indicatie moeten geven over het volgen of beperken van het gevraagde subsidiebedrag.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed heeft geen bezwaar tegen een geïntegreerd eindadvies, maar vraagt om een volledig en volwaardig zakelijk advies als principe wel te behouden. Dat zakelijk advies zou dan ook (eventueel als bijlage bij het geïntegreerd eindadvies) voor alle partijen zichtbaar moeten zijn.

Als de zakelijke beoordeling door de beoordelingscommissies wordt meegenomen in het eindoordeel, vraagt de Sectorraad Kunsten en Erfgoed om zeker voldoende oog te hebben voor de aanwezigheid van de nodige zakelijke expertise binnen de beoordelingscommissies. Aangezien de pool van beoordelaars daar op dit moment niet op voorzien is, zal hier bij een uitbreiding van de pool extra aandacht aan besteed moeten worden. Ook binnen de administratie moet er blijvend worden ingezet op de zakelijke deskundigheid van de medewerkers die de (voorbereiding van) de zakelijke beoordeling op zich nemen.

2.3. Anders dossieroverschrijdend adviseren: het voorstel van beslissing is afgestemd op het beschikbaar budget én de strategische visienota

(Artikels 4, 8, 13, 16, 17, 28 en 29 van het wijzigingsdecreet)

Met deze wijzigingen wil men aandacht voor landschapszorg in het decreet inschrijven. De administratie zal kunnen adviseren om af te wijken van de eindrangschikking, met het oog op afstemming met de strategische visienota. Het voorontwerp van beslissing dat de administratie voorlegt aan de minister over het geheel van de voorliggende dossiers, moet zijn afgestemd op de strategische visienota en het beschikbare budget.

De afstemming wordt methodologische gecontroleerd door de Adviescommissie Kunsten. Dat houdt een uitbreiding van de rol van de adviescommissie in.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed stelt vast dat de nieuwe procedure een gevoelige verandering van de rol van de administratie inhoudt. De sectorraad gelooft in de goede bedoelingen van het voorstel en steunt het doel van een grotere objectivering, maar is niet overtuigd dat de wijzigende rol van de administratie hier een goed antwoord op biedt.

In het voorgestelde systeem zal de administratie instaan voor de zakelijke beoordeling die wordt meegegeven en de beoordelingscommissies, en na de beoordeling door de commissies zal ze instaan voor een afgestemd voorstel over het geheel van de dossiers waarbij ook vrij een geadviseerd bedrag bepaald kan worden. Deze taken houden een fundamentele verandering van de rol van de administratie in, en neigen naar een inhoudelijk mee bepalende rol. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed meent dat controlemechanismen ontbreken om te verzekeren dat de sector zelf zijn stem in het beslissingsproces ook voldoende kan laten horen.

Wat betreft de rol van de Adviescommissie Kunsten is het voor de Sectorraad Kunsten en Erfgoed onduidelijk wat de methodologische controle door de adviescommissie precies inhoudt. De sectorraad pleit voor een pure procesbewakende rol voor de adviescommissie.

2.4. Kennisverhoging commissieleden: gedeeltelijk vaste commissies

(Artikels 12, 15, 26 en 28 van het wijzigingsdecreet)

Met het wijzigingsdecreet wil men voor subsidies hoger dan 15.000 euro afstappen van de volledig wisselende commissies, en overgaan naar een systeem met een deel vaste en een deel wisselende beoordelaars. Elke commissie zal dan een aantal vaste leden tellen, en worden aangevuld met leden uit de pool. Het aantal vaste leden zou meer dan een derde, maar minder dan de helft van het totaal aantal leden zijn.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vindt het positief dat er wordt ingezet op kennisverhoging van de commissieleden. Hij wil hierbij nog enkele belangrijke principes voor een objectieve beoordeling benadrukken, nl. de nood aan competente beoordelaars en het streven naar continuïteit en overzicht.

De kwaliteit van de beoordeling en het beoordelingsproces staat of valt met de competenties van de beoordelaars en de samenstelling van de beoordelingscommissies met het oog op de complementariteit van de competenties van de verschillende beoordelaars. Het is belangrijk om de competenties van (kandidaat-)beoordelaars op een correcte manier in te schatten, om de

beoordelingscommissies zo effectief mogelijk te kunnen samenstellen. De databank 'Iedereen kan zetelen' alleen is daarvoor als instrument onvoldoende. Naast het vastleggen van competenties die alle beoordelaars zouden moeten bezitten, zou er ook een 'profiel van de ideale beoordelingscommissie' moeten worden opgesteld met de verschillende competenties die in een beoordelingscommissie aanwezig zouden moeten zijn. Momenteel is namelijk niet altijd duidelijk welke logica achter het samenstellen van de beoordelingscommissies schuil gaat.

Daarnaast is het belangrijk dat er binnen de beoordelingscommissies doorheen de tijd en over de verschillende beoordelingscommissies heen aandacht gaat naar continuïteit en overzicht

2.5. Invoering van een hoorzitting bij werkingssubsidies

(Artikel 15 van het wijzigingsdecreet)

Er wordt een hoorzitting ingevoerd voor alle aanvragers van werkingssubsidies. De hoorzitting gaat vooraf aan de advisering. Het doel is een kennismaking van (een deel van) de beoordelaars met de aanvrager en het verduidelijken van elementen uit het aanvraagdossier. Het is de hoop dat het invoeren van een hoorzitting o.m. zal leiden tot een lichtere repliekprocedure.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed is tevreden met de invoering van hoorzittingen. Hij vraagt wel dat er voor de hoorzittingen zeker voldoende tijd voorzien zou worden, en dat ze volgens een op voorhand vastgelegde en aan de aanvragers meegeedeelde methodologie zouden verlopen.

2.6. Schrapping van de verhaalprocedure, verlichting van de repliekprocedure

(Artikel 16 van het wijzigingsdecreet)

Deze wijziging bestaat uit 3 onderdelen. Ten eerste wordt de verhaalprocedure volledig uit het decreet geschrapt. Ten tweede wordt de repliekprocedure voor iedereen gelijk toegankelijk, m.a.w. zal repliek mogelijk zijn zowel voor positief als voor negatief beoordeelde aanvragers. Ten derde wordt repliek beperkt tot de rechtzetting van materiële fouten. De formulering wordt overgenomen uit het Cultureelerfgoeddecreet.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed is van mening dat - in tegenstelling tot wat de Memorie van Toelichting bij het voorstel van decreet te lezen staat - de verhaalprocedure wel degelijk tot een effectieve verbetering heeft geleid die de moeite waard was. Hij wil daarom ook vragen om de repliek- en verhaalprocedures te behouden zoals ze in het huidige decreet zijn opgenomen. Het klopt dat de procedure een hoge werklast met zich meebracht, maar de sectorraad denkt dat de reden daarvoor buiten de procedure zelf lag, en eerder het resultaat was van de beperkingen van KIOSK. Uitgebreidere mogelijkheden van KIOSK, gecombineerd met een lichte (in tekens beperkte) verhaalprocedure zouden een oplossing voor de hoge werklast kunnen zijn. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed zou het spijtig vinden als de procedure, die een positief effect op het veld heeft gehad, zou worden afgeschaft. Dat zou betekenen dat een zware procedure bij de Raad van State als enige mogelijkheid voor een betwisting van de beoordeling zou overblijven.

2.7. Schrapping van jaarlijkse actieplannen, vervanging door een eenmalig geactualiseerd beleidsplan

(Artikels 19, 20 en 21 van het wijzigingsdecreet)

Er hoeft niet meer jaarlijks een actieplan te worden ingediend. Bijgevolg vervalt dit indienen ook als voorwaarde voor het ontvangen van het eerste voorschot. Er wordt per beleidsperiode wel eenmalig een geactualiseerd beleidsplan gevraagd, waarin de aanvragen het beleidsplan kan aanpassen aan de werkelijk toegekende subsidie. Een werkingsverslag blijft wel jaarlijks noodzakelijk.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed juicht deze wijziging toe. De afschaffing van de jaarlijkse actieplannen betekent een effectieve planlastverlaging voor alle partijen.

2.8. Mandaatfuncties voor artistieke en zakelijke eindverantwoordelijken van Kunstinstituten

(Artikels 23 en 34 van het wijzigingsdecreet)

De functies van artistieke en zakelijke eindverantwoordelijken in Kunstinstituten worden mandaatfuncties. Ze worden in de tijd beperkt tot 6 jaar, eenmaal verlengbaar voor nog eens 6 jaar (dus met een totaal maximum van 12 jaar).

Bestaande contracten in instituten die reeds Kunstinstituten zijn, worden behouden. Bij instituten die na 1 januari 2019 als kunstinstelling erkend worden, zal de zesjarige periode van de mandaatfunctie beginnen lopen vanaf het begin van de subsidieperiode na de erkenning.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed heeft geen principiële bezwaren bij het invoeren van mandaatfuncties voor eindverantwoordelijken, maar heeft twee opmerkingen:

- De sectorraad vraagt zich af of het invoeren van mandaatfuncties wat betreft zakelijke verantwoordelijken wel nodig of zelfs haalbaar is.
- De sectorraad is van mening dat het invoeren van mandaatfuncties zo snel mogelijk ook van toepassing moet worden voor de kunstinstellingen die momenteel al erkend zijn, ook als dat een aanpassing van bestaande contracten zou inhouden.

2.9. Verschuiving van de beslissingsdatum voor werkingssubsidies

(Artikels 9, 19 en 25 van het wijzigingsdecreet)

De beslissingsdatum voor werkingssubsidies wordt verschoven van 30 juni naar 1 oktober van het jaar voorafgaand aan de subsidieperiode. Ook de indiendatum wordt verschoven, nl. van 1 oktober naar 1 december van het tweede jaar voorafgaand aan de subsidieperiode.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vindt de verschuiving van de beslissing naar 1 oktober een onverantwoorde wijziging. Dergelijke krappe timing creëert enorme onzekerheid en maakt het voor organisaties onmogelijk om hun werking tussen twee beleidsperiodes op een verantwoorde manier te beheren. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed begrijpt de redenering dat de beslissing genomen wordt met het oog op een budgetverhoging tijdens de begrotingsbesprekingen, maar het is een puur politieke redenering die geen rekening houdt met de realiteit op de werkvloer.

2.10. Vereenvoudiging van de criteria, en toevoeging van een extra criterium in verband met de strategische visienota

(Artikels 8 en 10 van het wijzigingsdecreet)

De criteria worden enigszins aangepast. Er worden twee keer twee criteria samengevoegd. Een eerste samenvoeging resulteert in het criterium “kwaliteit en haalbaarheid van het zakelijk-financiële plan”. De tweede samenvoeging resulteert in het criterium “landelijke en/of internationale positionering, samenwerking en betekenis”. Er wordt tevens een nieuw criterium toegevoegd, nl. “de wijze waarop de strategische visienota [...] wordt uitgevoerd”.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed heeft geen opmerkingen wat de samenvoeging van de criteria betreft. Hij heeft wel bedenkingen bij het extra criterium m.b.t. de strategische visienota. Hij apprecieert het idee achter het nieuwe criterium, maar denkt dat het criterium te vaag is om juridisch stand te houden.

3. Technische aanpassingen

(Artikels 18, 22, 24, 27, 32 en 33 van het wijzigingsdecreet)

Een aantal van de artikelen van het wijzigingsdecreet betreffen louter technische aanpassingen. Deze aanpassingen zijn o.m. het gevolg van eerdere wijzigingen en verduidelijkingen van terminologie.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed heeft geen opmerkingen bij de technische aanpassingen.

4. Andere wijzigingen

Artikels 6 en 7 van het wijzigingsdecreet: protocol vervangen door concrete afspraken in decreetstekst

Het voorheen verplicht af te sluiten protocol wordt vervangen door concrete afspraken in de decreetstekst. Dit zorgt voor planlastverlaging. Er wordt in het vervangend artikel niet meer verwezen naar de provincies, aangezien zij sinds 2018 geen culturele bevoegdheden meer hebben.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed heeft geen opmerkingen bij deze wijziging.

Artikel 30 van het wijzigingsdecreet: opheffing kunstenaarstoelage en partnerprojecten

Artikel 30 van het wijzigingsdecreet heft alle artikelen m.b.t. de kunstenaarstoelage en de partnerprojecten op. De kunstenaarstoelagen worden opgenomen door de “Cultuurbank” (cfr. conceptnota ‘Een langetermijnvisie voor aanvullende financiering en ondernemerschap in de Vlaamse cultuursector’). De partnerprojecten worden georganiseerd via een experimenteel reglement.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed heeft geen opmerkingen bij deze wijziging.

5. Bijkomend voorstel voor wijziging

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vraagt om bijkomend een wijziging aan te brengen in artikel 41 van het Kunstendecreet. Dat artikel vermeldt de onverenigbaarheden van een benoeming tot beoordelaar, voorzitter of lid van de Adviescommissie Kunsten. Een mandaat in de SARC is niet opgenomen in dit artikel, terwijl de onverenigbaarheid wel staat ingeschreven in artikel 7, §2, 1° van het decreet van 30 november 2007 houdende de oprichting van de Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vraagt om de onverenigbaarheid tussen de commissies in het Kunstendecreet en de SARC in het Kunstendecreet te vermelden.

Samenvatting

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed is erg tevreden met het voorstel van wijzigingsdecreet. Hij gaat in op de voorgestelde wijzigingen en geeft zelf nog een voorstel voor een bijkomende wijziging mee.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed:

- vindt het positief dat stappen ondernomen worden voor de verbetering van de strategische visienota en de landschapstekening en vraagt dat de landschapstekening enkel de situatie 'as is' objectief zou weergeven;
- vraagt om een volledig en volwaardig zakelijk advies als principe te behouden, en om oog te hebben voor voldoende zakelijke expertise bij de beoordeling;
- is niet overtuigd van de wijzigende rol van de administratie en vraagt voldoende mechanismen in te bouwen om te verzekeren dat de sector zelf zijn stem in het beslissingsproces ook voldoende kan laten horen;
- wijst op de nood aan competente beoordelaars en het streven naar continuïteit en overzicht;
- is tevreden met de invoering van hoorzittingen, mits enkele afspraken in acht worden genomen;
- vraagt om een lichte verhaalprocedure te behouden;
- juicht de afschaffing van de jaarlijkse actieplannen toe;
- steunt mandaatfuncties voor artistieke eindverantwoordelijken, bij voorkeur voor alle kunstinstellingen;
- vindt de verschuiving van de beslissingsdatum naar 1 oktober onverantwoord;
- denkt dat het criterium m.b.t. de strategische visienota juridisch niet stand kan houden;
- heeft geen opmerkingen bij de bij de technische aanpassingen, bij de vervanging van het protocol en bij de opheffing van de kunstenaarstoelagen en partnerprojecten;
- vraagt om de onverenigbaarheid tussen de SARC en de commissies in het Kunstendecreet te vermelden.

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,
Herman Baeten, voorzitter
Jorijn Neyrinck, ondervoorzitter
Lieselotte Moortgat, secretaris